

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه ایجاد مناطق ویژه اقتصادی لار و خیرآباد»

مشخصات لایحه

مقدمه

دوره نهم - سال دوم

شماره ثبت:

۳۳۲

شماره چاپ:

۶۳۶

تاریخ چاپ:

۱۳۹۲/۵/۲۳

نام دفتر:

مطالعات اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۳۳۰۸

تاریخ انتشار:

۱۳۹۲/۸/۲۶

تأسیس مناطق ویژه یکی از راهکارهای توسعه کشورها با استفاده از استراتژی‌های برون‌نگر و بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در نظام اقتصاد جهانی است. این مناطق دارای مقررات اقتصادی متفاوتی با دیگر نقاط سرزمین اصلی هستند تا این تفاوت‌ها بتواند زمینه جذب سرمایه، ارتقای تولید، رونق تجاری و صادرات و در نتیجه افزایش رشد اقتصادی را فراهم آورد.

۱. موضوع لایحه

دولت با ارائه لایحه‌ای در قالب یک ماده واحده از مجلس اجازه خواسته است که در ۲ منطقه لار و خیرآباد منطقه ویژه اقتصادی ایجاد نماید.

۲. پیشینه قانونی

بعد از اشاره به مناطق ویژه حراست شده در تبصره «۲۰» قانون برنامه اول توسعه و همچنین جزء «۱» بند «د» تبصره «۲۵» قانون برنامه دوم توسعه، مناطق متعددی در کشور با عنوان مناطق ویژه تأسیس شد که می‌توان به جدول زیر اشاره کرد. با توجه به جدول فوق تعداد مناطق ویژه تاکنون ۶۵ منطقه است که در صورت تصویب دو لایحه‌ای که اخیراً در دستور کار مجلس قرار گرفته است به ۱۰۲ منطقه می‌رسد.

نام مناطق			تعداد مناطق ویژه اقتصادی	قانون مربوط	مرجع تصویب منطقه
پیام	بوشهر	سیرجان	۱۶	مستند به تبصره «۲۰» قانون برنامه اول توسعه و جزء «۱» بند «د» تبصره «۲۵» قانون برنامه دوم توسعه	دولت
یزد	شهید رجایی	سرخس			
کشتی‌سازی خلیج فارس	خلیج فارس	بندر بوشهر			
لرستان	انرژی پارس	ارگ جدید			
سلفچگان	امیرآباد	پتروشیمی			
شیراز			۲۳	قانون ایجاد یک منطقه آزاد تجاری - صنعتی و ۲۳ منطقه ویژه اقتصادی مصوب ۱۳۸۹/۷/۴ مجلس	مجلس
اسلام‌آباد غرب	کاشان	سیستان			
نمین	شهرکرد	مریوان			
بندر امام خمینی (ره)	شهرری	بیرجند			
نوشهر	جهان‌آباد	لامرد			
مهران	اترک	نی‌ریز			
جازموریان	منطقه اقتصادی شمال استان بوشهر	کازرون			
رفسنجان	دامغان	دوغارون			
سمنان			سلماس		

مرجع تصویب منطقه	قانون مربوط	تعداد مناطق ویژه اقتصادی	نام مناطق	مرجع تصویب منطقه	قانون مربوط
مجلس	قانون ایجاد مناطق ویژه اقتصادی سهند مراغه، آستارا و سهلان مصوب ۱۳۸۹/۹/۲۸ مجلس	۳	سهند مراغه	مجلس	قانون ایجاد مناطق ویژه اقتصادی سهند مراغه، آستارا و سهلان مصوب ۱۳۸۹/۹/۲۸ مجلس
مجلس	قانون ایجاد مناطق جدید ویژه اقتصادی مصوب ۱۳۸۹/۹/۲۸ مجلس	۲۳	پارسیان	مجلس	قانون ایجاد مناطق جدید ویژه اقتصادی مصوب ۱۳۸۹/۹/۲۸ مجلس
			لاوان	مجلس	
			اردکان	مجلس	
			صدوق	مجلس	
			کاوه	مجلس	
			زرنديه (ایرانیان)	مجلس	
			گرمسار	مجلس	
بجنورد	مجلس				
مجلس	مصوبه مورخ ۱۳۹۲/۴/۲ کمیسیون اقتصادی مجلس درخصوص لایحه شماره ثبت ۲۵۵	۳۶	فسا	مجلس	مصوبه مورخ ۱۳۹۲/۴/۲ کمیسیون اقتصادی مجلس درخصوص لایحه شماره ثبت ۲۵۵
			گناباد	مجلس	
			ابركوه	مجلس	
			زنجان	مجلس	
			گچساران	مجلس	
			میبد	مجلس	
			لار	مجلس	
			سیاهکل	مجلس	
			دیلمان	مجلس	
			مهاباد	مجلس	
			هشتگرد	مجلس	
			مراوه تپه	مجلس	
			گلزار (گلپایگان خوانسار)	مجلس	
پیشین	مجلس				
مجلس	لایحه مورد بررسی در این مطالعه	۱	لار*	مجلس	لایحه مورد بررسی در این مطالعه

* نکته: منطقه ویژه لار که در این لایحه پیشنهاد شده در مصوبه مورخ ۱۳۹۲/۴/۲ کمیسیون اقتصادی مورد تصویب قرار گرفته است.

۳. بررسی موضوع

درخصوص این لایحه توجه به سه نکته ضروری است:

الف) در صورت تصویب این لایحه و مصوبه مورخ ۱۳۹۲/۴/۲ کمیسیون اقتصادی به شماره ثبت ۲۵۵، تعداد مناطق ویژه در کشور به ۱۰۱ منطقه می‌رسد و پیشنهاد تشکیل مناطق ویژه دیگری نیز در دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی درحال بررسی است. نکته قابل تأمل آن است که آیا استراتژی بلندمدت توسعه کمی این مناطق از نظر تعداد و با توجه به آمایش سرزمین و برنامه‌ریزی کلان صورت می‌پذیرد یا صرفاً انگیزه‌های منطقه‌ای موجب رشد فزاینده تعداد این مناطق شده است؟ «مسئله این مهم برعهده معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی و دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی است که استراتژی کشور درخصوص توسعه این مناطق را ارائه دهند».

ب) شایان توجه است که ایجاد هر منطقه ویژه اقتصادی مستلزم برخورداری از اسناد، مدارک و شرایط قانونی ذیل می‌باشد:

۱. تعیین گرایش تخصصی غالب و امتیاز مکانیابی مناسب با گرایش اصلی منطقه شامل فاصله با ذخایر اصلی نفت و گاز کشور، فاصله تا سواحل و بنادر (گرایش نفت و گاز و پتروشیمی) و یا فاصله با ذخایر اصلی کانی‌های فلزی و غیرفلزی کشور (سنگ آهن، زغال سنگ و...) و فاصله تا سواحل و بنادر (گرایش صنایع انرژی‌بر) و یا فاصله تا قطب‌های اصلی کشاورزی و دامپروری کشور مطابق آمارهای رسمی و بازارهای هدف (گرایش صنایع تبدیلی و بسته‌بندی) و یا موقعیت نسبت به مرزهای و کریدورهای ترانزیتی (گرایش ترانزیت و خدمات) و یا موقعیت نسبت به مرزهای کشورهای هدف (گرایش تجاری، صادرات و صادرات مجدد) و یا موقعیت نسبت به مراکز جمعیتی (صنایع سبب و صنایع کوچک و متوسط) و یا موقعیت نسبت به مراکز جمعیتی (صنایع High Tech).

۲. تعیین سازمان مسئول خصوصی، دولتی، عمومی و یا تعاونی (نامه پذیرش رسمی سازمان مسئول و ارائه اساسنامه).

۳. نظریه استناداری و تعهد برای حمایت.

۴. مساحت محدوده پیشنهادی و موقعیت جغرافیایی (جهت اربعه و موقعیت نسبت به شهرهای اطراف و ...).
۵. نقشه منطقه (با ذکر طول هر ضلع).
۶. کروکی موقعیت منطقه ویژه نسبت به نزدیکترین شهرها و شریان‌های ارتباطی.
۷. وضعیت محدوده از لحاظ تملک (سازمان ثبت اسناد، سازمان اراضی و ...) و نیز معارض داشتن و یا نداشتن زمین‌ها.
۸. نظریه اداره کل حفاظت محیط زیست.
۹. نظریه گمرک (موافقت اداره کل گمرک استان با تأمین نیرو و امکانات گمرکی مورد نیاز منطقه).
۱۰. شرایط عمومی شامل اجماع نسبی مسئولان سیاسی و اقتصادی استان و شهرستان در مورد ضرورت وجودی و گرایش منطقه و نیز تعهد به تأمین زیرساخت‌ها و استقبال صاحبان سرمایه و فعالان اقتصادی استان و شهرستان از ایجاد منطقه و تمایل برای سرمایه‌گذاری.
۱۱. مسائل فنی مانند مقاومت خاک و مکانیک آن، جهت وزش باد، زلزله‌خیزی منطقه، جهت و سرعت باد، شدت گردوغبار، موقعیت منطقه به لحاظ احتمال بروز سیلاب.
۱۲. هم‌راستایی طرح‌های منطقه با برنامه‌های کلان ملی و منطقه‌ای.
۱۳. وضعیت اراضی منطقه از لحاظ یکپارچگی، بلامعارض بودن، همواری زمین، مالکیت قطعی، نداشتن محدودیت‌های زیست‌محیطی برای گرایش مورد نظر، کاربری کشاورزی نداشتن، کاربری مرتع نداشتن و وسعت.
۱۴. برخورداری از زیرساخت‌ها مانند آب، برق، گاز، خط آهن، مخابرات، بندر، فرودگاه و راه‌های آسفالت‌ه اصلی و یا فاصله تا شبکه‌های زیربنایی خدماتی مانند مراکز جمعیتی و دانشگاهی، زیرساخت‌های اقتصادی و مراکز اقامتی و تفریحی و منابع تأمین انرژی (برای صنایع انرژی‌بر).
ج) مسلماً تمام این مناطق از ویژگی‌های یکسان و مزیت‌های واحد برخوردار نیستند. با توجه به اینکه مطابق متن ماده (۱) قانون مناطق ویژه شرط ایجاد منطقه وجود استعداد و توان لازم برای تحقق اهداف است به‌نظر می‌رسد به‌جای تعجیل در تصویب این مناطق، کمیته‌هایی برای بررسی بیشتر موضوع و شناخت استعدادهای و توان منطقه تشکیل و پس از اطمینان از ظرفیت هر منطقه به تصویب آن پرداخته شود.

پیشنهادها

۱. با توجه به رسیدن تعداد مناطق ویژه اقتصادی به ۱۰۱ منطقه، لازم است در تصویب این لوایح به دورنمای آمایش سرزمین کشور و استراتژی کلان اقتصاد در خصوص توسعه کمی و کیفی این مناطق، کارکرد آنها تاکنون، آسیب‌شناسی مشکلات و چالش‌های پیش رو و کاهش درآمدهای مالیاتی دولت توجه شود.
۲. در بررسی لایحه از تصویب فهرست وار مناطق مختلف پرهیز و هر منطقه بعد از اثبات برخورداری از استعداد و توان منطقه‌ای (شرایط قانونی) مورد نیاز برای ایجاد یک منطقه ویژه مورد تصویب قرار گیرد.
۳. با توجه به اینکه در تاریخ ۱۳۹۲/۴/۲ مصوبه‌ای با عنوان «لایحه ایجاد ۳۶ منطقه ویژه اقتصادی» توسط کمیسیون اقتصادی به تصویب رسید، پیشنهاد می‌شود در صورت تصمیم نمایندگان برای تصویب این لایحه، دو لایحه مذکور با یکدیگر ادغام شود. شایان ذکر است که منطقه ویژه «لار» که در این لایحه پیشنهاد شده است در مصوبه مورخ ۱۳۹۲/۴/۲ کمیسیون به تصویب رسیده بود.